

Вікторія Руденко

д.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Західноукраїнського національного університету, м. Вінниця

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ КОРПОРАТИВНОГО ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Стрімкий перебіг соціально-економічних процесів, постійні зміни у податковому законодавстві, а також зростаюча складність податкової системи актуалізують питання методології дослідження корпоративного податкового менеджменту. Сучасні суб'єкти господарювання стикаються з необхідністю ефективного управління податковими операціями та оптимізації податкових зобов'язань для забезпечення фінансової стабільності й конкурентоспроможності. У цій ситуації особливо важливим є формування чіткої методології, що дозволяє планувати, аналізувати, контролювати та оптимізувати податкові зобов'язання, а також оцінювати вплив податкових рішень на загальний фінансовий стан підприємств.

Методологія дослідження корпоративного податкового менеджменту є специфічним вченням, що включає сукупність принципів, методів і послідовних етапів дослідницької діяльності, спрямованих на планування, аналіз, контроль і оптимізацію податкових зобов'язань суб'єктів господарювання. Ця методологія застосовується для виявлення наукових фактів, їх теоретичного обґрунтування та розробки практичних рекомендацій, що сприяють підвищенню ефективності податкового менеджменту та забезпечують стабільність фінансового стану підприємств [1, с. 143].

Методологія дослідження корпоративного податкового менеджменту базується на кількох ключових принципах, які забезпечують його комплексний, обґрунтований та ефективний характер. До таких принципів ми відносимо:

1) системність – розглядає податковий менеджмент як цілісну систему, що взаємодіє з іншими елементами фінансового менеджменту підприємств, а також враховує вплив кожного рішення на господарську діяльність у цілому;

2) комплексність – потребує одночасного врахування усіх аспектів податкового менеджменту, що дозволяє уникати однобічних рішень і забезпечує повне розуміння ситуації;

3) науковість – дослідження податкового менеджменту базується на наукових підходах, методах та інструментах, які дозволяють обґрунтовано підходити до його організації;

4) об'єктивність – передбачає базування на об'єктивній інформації, що забезпечує неупередженість висновків та допомагає уникнути суб'єктивних управлінських рішень;

5) гнучкість – дослідження податкового менеджменту має враховувати постійні зміни у податковому середовищі, економічних умовах і правовому полі, що дозволяє оперативно адаптуватися до нових умов і викликів.

Методи дослідження корпоративного податкового менеджменту є способами теоретичного вивчення та практичного аналізу процесів планування, аналізу, контролю та оптимізації податкових зобов'язань з метою ефективного управління податковим навантаженням підприємства.

За формою представлення методи дослідження корпоративного податкового менеджменту можна поділити на кількісні та якісні.

Кількісні методи дослідження – це підходи, що спрямовані на аналіз та обґрунтування рішень у сфері корпоративного податкового планування, обліку та контролю за допомогою числових показників і статистичних даних. Основні кількісні методи включають:

1. Статистичний аналіз: використовується для вивчення тенденцій, закономірностей та відхилень у податкових зобов'язаннях, а також для аналізу факторів, що впливають на корпоративний податковий менеджмент.

2. Економіко-математичне моделювання: дає можливість створювати математичні моделі для прогнозування впливу різних податкових стратегій на фінансові показники підприємства.

3. Фінансовий аналіз: включає порівняння фінансових звітів, податкових декларацій та інших документів, що містять кількісні дані про податкові зобов'язання та податкові операції підприємства.

Завдяки кількісним методам дослідження корпоративний податковий менеджмент отримує можливість не лише оптимізувати податкові зобов'язання, а й прогнозувати ефективність податкової стратегії в умовах змінного законодавства, що сприяє підвищенню фінансової стабільності підприємств.

Якісні методи дослідження – це підходи, що зосереджені на глибокому аналізі податкових процесів і стратегій, акцентуючи увагу на розумінні мотивацій, поведінкових аспектів і нечислових характеристик. Основні якісні методи включають [2, с. 75]:

1. Інтерв'ю: проводяться з фахівцями у сфері корпоративного податкового менеджменту, що дозволяє отримати детальні дані про їх досвід, ставлення до податкових практик та оцінку їх ефективності.

2. Фокус-групи: формування групи експертів або співробітників для обговорення питань корпоративного податкового менеджменту, що дозволяє виявити різні думки та відчуття щодо поточних практик і проблем.

3. Кейс-стаді: аналіз конкретних випадків управління податковими зобов'язаннями у різних корпоративних структурах, що дозволяє виявити успішні стратегії та можливі недоліки.

4. Контент-аналіз: оцінка документів, звітів та інших матеріалів, що стосуються корпоративного податкового менеджменту, з метою виявлення ключових питань, стратегій та підходів.

Використання якісних методів дослідження дає можливість не лише вивчати теоретичні аспекти податкового менеджменту, а й формувати практичні рекомендації для його ефективної та відповідальної організації.

Обидва методи як кількісні, так і якісні, є важливими для повного розуміння корпоративного податкового менеджменту. Використання їх в

комплексі може забезпечити більш обґрунтовані результати дослідження та рекомендації для подальшого вдосконалення.

Варто зазначити, що методологія дослідження корпоративного податкового менеджменту не обмежується лише набором дослідницьких принципів і методів. Це комплексний процес пізнавальної діяльності, під час якого дослідник поступово переходить від одного етапу розуміння до іншого, поступово поглиблюючи знання про об'єкт дослідження та отримуючи необхідну та достовірну інформацію про нього.

Тому можна виокремити чотири етапи дослідження корпоративного податкового менеджменту [2, с. 196]:

1. Організаційний етап. На цьому етапі формулюються методологічні основи дослідження корпоративного податкового менеджменту, а саме визначаються його мета, завдання, об'єкт та предмет, а також розробляється гіпотеза, що дозволяє чітко окреслити напрями дослідницької діяльності.

2. Емпіричний етап. Проводиться збір фактичних даних та інформації за допомогою різних методів і технік, що дозволяє отримати достовірні й репрезентативні результати про функціонування корпоративного податкового менеджменту.

3. Теоретичний етап (аналітичний, експериментальний). На цьому етапі зібрані факти та інформація аналізуються, узагальнюються та систематизуються. Розробляється теоретичне обґрунтування основних закономірностей корпоративного податкового менеджменту, виокремлюються причинно-наслідкові зв'язки, проводиться перевірка гіпотези дослідження.

4. Практичний етап. Підсумковий етап, на якому створюються рекомендації для вдосконалення корпоративного податкового менеджменту і розробляються заходи для їх впровадження, що дозволяє здійснити практичні зміни в управлінні податковими зобов'язаннями.

Окреслені етапи забезпечують комплексний підхід до дослідження корпоративного податкового менеджменту, починаючи від розробки теоретичних основ і закінчуючи практичними результатами.

Складність і динамізм податкового менеджменту в корпоративному середовищі створюють значні виклики для його наукового вивчення, акцентуючи потребу в наблизенні досліджень до режиму реального часу. Сучасна методологія дослідження корпоративного податкового менеджменту повинна перейти від ретроспективного аналізу до оперативних експериментальних підходів, спрямованих на вирішення актуальних проблем. Відтак дана методологія повинна характеризуватися такими ознаками:

1. Оперативність – означає акцент на аналізі поточного стану податкового менеджменту та розробці рекомендацій для його вдосконалення. Це включає вивчення минулого досвіду організації податкового менеджменту, однак з практичною метою реформування та вдосконалення, а не тільки для пояснення минулих подій.

2. Експериментальність – передбачає включення як емпіричних, так і теоретичних досліджень до практики податкового менеджменту шляхом

проведення експериментів з окремими управлінськими рішеннями. Це вимагає синтезу наукового підходу (теорії) та управлінських практик для формування нових підходів на основі їх інтеграції.

3. Синтетичність – полягає в інтеграції ключових параметрів податкового менеджменту, а не в накопиченні великого масиву даних. Це дозволяє виявити найзначиміші фактори впливу на податковий менеджменту, забезпечуючи актуальність дослідження в умовах швидких змін.

4. Вибірковість – передбачає зосередження уваги на дієвих методах та принципах дослідження, відкидаючи нерелевантні чи неефективні підходи. Це дає змогу зосередитися на найважливіших аспектах податкового менеджменту.

Таким чином, методологія дослідження корпоративного податкового менеджменту не зосереджується виключно на окремих методах чи принципах, а є системою, що поєднує різні підходи для досягнення цілісного розуміння й управління податковими зобов'язаннями на мікрорівні. Вона повинна враховувати необхідність оперативного, експериментального та вибіркового вивчення податкових процесів, орієнтованого на реальні потреби корпоративного управління. Також вона має бути спрямована не тільки на накопичення фактів, а й на інтеграцію знань для формування практичних рекомендацій, що можуть сприяти підвищенню ефективності корпоративного податкового менеджменту.

Список використаних джерел:

1. Руденко В. В. Методологія дослідження фіскального механізму регулювання інвестиційних процесів. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економічні науки». 2020. №12 (44). Т. 2. С. 138-145.
2. Прядко І. В. Аналіз малого бізнесу: кількісні та якісні методи дослідження. *Підприємництво та інновації*. 2023. №28. С. 74-78.
3. Руденко В. В. Фіскальний механізм регулювання інвестиційних процесів : дис. ... д-ра. екон. наук: 08.00.08. Київ, 2023. 502 с.